

val, a valóság benyomásával egyensúlyozza”. A neorealistaként induló író a 70-es években vesz fordulatot, prózája megtelik merész fantáziával, csodás fordulatokkal, melyek megemelik realista stílusát. A szintézisre azonban még sokáig várni kell. A 90-es években aztán sorra jelennek meg novellái, amelyek életművének kiséremekai.

Gobby Fehér Gyula újvidéki dekameronja egy eltűnőben lévő világ utolsó üzeneteit küldi felénk. Az újvidéki Telep magyar kispolgársága ugyanúgy kihálóban van, mint történeteik olvasója. „Ki hallja szavam, értik-e még, amit mondok” – teszi fel a kérdést az író Meddig kiáltok még című, a vajdasági magyar irodalomnak szentelt novellájában. Gobby Fehér azonban nem a pusztulás krónikása. A közelmúlt mindennapjaiban egy „másik” Újvidékre talál, s ezáltal megmenti a várost a feledéstől. Legalább annyi időre, amennyire a boccacciói novella még olvasható.

Náray Éva

A festő, aki „nem volt sehol” ...

Bela Duranci: *Petrik Pál*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2004

Petrik Pálról, a szabadkai és a vajdasági képzőművészeti élet e nemes lelkű egyéniségéről igazán nem mondható, hogy „szerencsés csillagzat” alatt élte le életét. Majd három évtizedig élt úgy szülővárosában, hogy senki sem vette észre, senki sem tett róla említést vagy csak amúgy futólag, holmiféle tehetséges amatőrök vagy autodidakták között említették meg a nevét. Egyszerűen „nem volt sehol”... így kezdődik Bela Duranci Petrik Pálról írott kismonográfiája.

S azért kezdem ezzel, mert ez a „nem volt sehol” érte utol Duranci kéziratát is. A kiadást javasoló recenzió és a kötet megjelenése között ugyanis négy év telt el. A monográfia is kis híján úgy járt, mint maga Petrik, aki sokáig úgy élt, hogy senki sem vette észre, senki sem tett róla említést.

Holott hézagpótlónak tekinthetjük Bela Duranci Petrik Pálról írott kismonográfiáját, hiszen Petrik művészetével már a festő életében is meglehetősen mostohán bánt a műkritika, életművének helyét, értékét pedig – annak lezárása óta – a mai napig sem határozta meg pontosan senki. Méltányolták ugyan kétségtelen érdemeit, ám egy átfogó, az élet- és pályakép állomásait is felsorakoztató tanulmány mindeddig váratott magára.

Bela Duranci árnyalt, meggyőző történetét adja az eseményeknek. Petrikről szóló monográfiájában, akárcsak korábbi munkáiban, nagy hangsúlyt fektet a korrajzra. Az adott korszak részletes és szakavatott elemzése ez alkalommal is megbízható háttérül szolgál a művész élet- és pályaképéhez. Mérlegelő, a látszólag lényegtelen részletekre is kiterjedő fogalmazása megvilágítja előttünk Petrik Pál alakját. Átgondoltan, a pálya főbb állomásait figyelembe véve csoportosított az életmű feldolgozásánál, s fejezetekké formálta Petrik pályafutásának különböző állomásait, ugyanakkor arra is törekedett, hogy széles körű és érdekes anyagot, tablót tárjon az olvasó elé. Figyelemre méltó az is, ahogyan Duranci nemcsak a művész, de az esendő ember megrajzolására is nagy hangsúlyt fektet. A monográfia híven és meggyőzően tárja elénk Petrik, a csendes kísérletező alakját, azét az emberét, akivel bármi történt is élete során, azt mindig beletörődéssel és megnyugvással fogadta, s ugyanilyen csendes alázattal hozta létre páratlan életművét is.

Duranci azt is sejtetni engedi, hogy Petrik „balszerencséje” is voltaképpen ez a csendes alázat lett. Divatos szófordulattal élve: „nem tudta magát eladni”, ebből következhetett, hogy Újvidéktől délebbre kevesen hallották hírét, s például Ješa Denegri is csak 1988-ban, a már kis híján lezárult életművet áttekintve konstatálhatta, mekkora mulasztást követett el a szakma e divatoktól és divatos áramlatoktól függetlenül fejlődő, autentikus életművel szemben.

Bela Duranci érdeme a szigorú, fegyelmezett ténszerűség, az, ahogyan a kortárs forrásokra, továbbá Petrik önéletírására támaszkodik. Az életrajz és pályakép így kerek, megbonthatatlan egységgé formálódik. Az, hogy Petrik életműve egyszer majd a helyére kerül, Bela Duranci munkájának is köszönhető lesz.

Petrik Pál művészeti hagyatéka igen impozáns, de „szétszóródott”, mint a homok a szabadkai utcákon a tavaszi szelek idején. Éppen ezért végső ítéletet mondani egy öntörvényű művész merőben egyedülálló opusáról majd csak akkor lehet, ha e monográfia mellett egyszer megrendezik Petrik igazi retrospektív kiállítását is. Addig is – mintegy a felejtés ellenszereként – lapozgassuk Duranci könyvét.